

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת וירא

תיקון האגו – של סדום ועמורה

אחד מבעיותיו הגדולות של האדם היא שאלת האגואיזם, האם כל מה שהאדם עושה זה רק לצורך עצמו? בפרשת השבוע בנות לוט מלמדות אותנו שעמוק עמוק בתוך קליפת האגואיזם חבוי

ניצוץ אלוקי!

בפרשת השבוע פרשת וירא התורה מספרת לנו על סדום ועמורה שהיו רעים וחטאים לה' מאוד. תוך כדי הפיכת סדום ה' זוכר את אברהם, לוט ניצל יחד עם בנותיו וכך הם בורחים למערה בהרים. בנות לוט חושבות שהעולם כולו נחרב, לצורך קיום העולם בנות לוט משקות את אביהם יין ומחיות מאביהם זרע, כך נוצרו האומות עמון ומואב.

כאשר התורה מספרת לנו על סדום ועמורה, אנו מתייחסים לאנשים אלו כאל אנשים שבאמת ראוי להם שיישרפו. גם החיבור של לוט עם אנשים אלו נכתב באור שלילי וגם מעשיהם הרעים מזכים אותם בעונש שה' נתן להם... כאשר אנו מסתכלים על מעשה לוט ובנותיו, אנו מתייחסים למעשה זה כהמשך ישיר של מעשה סדום, לוט בא על בנותיו בגלל שהוא גר בשכנות לאנשי סדום הרעים והחטאים.

שתי פרידות טובות

אמנם מפשט הפסוקים נראה שמעשיהם של בנות לוט הוא המשך ישיר של סדום ועמורה, אך בדברי חז"ל אנו מוצאים גם התייחסות הפוכה לחלוטין:

אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יהושע בן קרחה לעולם יקדים אדם לדבר מצוה, שבשביל לילה אחת שקדמתה בכירה לצעירה קדמתה ארבע דורות לישראל, עובד ישי ודוד ושלמה. ואילו צעירה עד רחבעם, דכתיב ושם אמו נעמה העמונית.

קודם לכן הגמרא מספרת שלאחר מעשה פנחס משה רבנו רצה ללכת ולהילחם עם המואבים, אך הקב"ה לא הסכים לדעתו:

אמר לו הקב"ה לא כשעלתה על דעתך עלתה על דעתי שתי פרידות טובות יש לי להוציא מהן רות המואביה ונעמה העמונית.

מדברי הגמרא אנו רואים שני דברים מפתיעים, דבר ראשון הגמרא מתייחסת למעשה בנות לוט כאל מצווה, דבר שני אנו רואים שיוצאים מעמון ומואב שתי אמהות של מלכות ישראל שבאופן פשוט מזרעם יצא מלך המשיח. כיצד עלינו להתייחס למעשה בנות לוט?

לרצות בקיום העולם

כעת נתבונן על הסיפור מנקודת מבטם של בנות לוט כאשר הן היו במערה. בנות לוט חשבו שהעולם כולו נחרב, לא נשאר בעולם איש מלבדם. בשלב זה הם היו צריכות לבחור בין היאוש המלווה את ההרס והחורבן לבין הרצון להמשיך את קיום העולם. במעשה שבנות לוט עשו הם מילאו שליחות חשובה, מבחינתם הם המשיכו את קיומו של העולם.

כאשר אדם פוגש חורבן בצורה חזקה וישירה, פעמים רבות הוא משלים עם המוות ועם האובדן; במידה מסוימת הוא גם רוצה להצטרף אליו. פעמים רבות אנשים שחוו חוויה קשה של אובדן נכנסים לחרדות ודכאונות, עד שבמקרים קיצוניים ישנם כאלו ששמים קץ לחייהם. בתוך האובדן הגדול שהאדם חווה מתעוררת גם תנועה הפוכה, טבע אלוקי הגורם לאדם לרצות להמשיך ולקיים את העולם, להתרומם למרות כל הקושי ולהתחיל את החיים מחדש. כדי שהטבע של האדם יתרומם מעל כל הקשיים ויצליח להתחיל את חייו מחדש הוא צריך עזרה מלמעלה, סיוע אלוקי שיתן לו כח להמשיך. כאשר בנות לוט מחליטות להמשיך את שרשרת הדורות למרות החורבן שהם חוו, מתגלה אצלם הכח והרצון האלוקי בקיום העולם. בתוך הרצון של בנות לוט להמשיך את קיום האנושות - משתקף הרצון התקיף של ה' בקיום העולם.

גם לאחר השואה הרבה יהודים קמו ובנו, למרות כל מה שחוו כנגד כל הסיכויים כדי להמשיך את קיום העם היהודי. היה ליהודים דחף עצום של בניה של קהילות יהודיות וחיי תורה ומשפחה, על אף כל הקושי העצום של החורבן. בתוך רצונם העז של יהודים אלו מתגלה הקב"ה שרוצה בקיום העולם בכלל ובקיום העם היהודי בפרט.

גם היום במלחמה הקשה ישנם משפחות רבות שחרב עליהם עולמם, ודווקא מתוך הכאב והקושי אנו מאחלים להם שיזכו לקום ולבנות מכח הרצון של ה' בהם ובעולם.

סדום ועמורה – קליפת האגואיזם

כפי שנכתב בנות לוט גדלו בסדום בהשפעת האידיאולוגיה האומרת שאדם לאדם זאב. אנשי סדום טוענים שאין דבר טוב בעולם הכל אגואיזם מוחלט, על האדם להודות באגואיזם ולכן אסור לו לעזור לזולתו. אנשי סדום רעים וחטאים לה' מאוד, הם טוענים שה' ברא עולם שאין בו טוב, הם כאילו הופכים את ה' לרע ח"ו, לכן כתוב עליהם רעים לה' מאוד.

מקום שמתנהל בצורה כזו שכל אחד דואג לעצמו ורק לעצמו, לא יכול להתקיים. ה' לא רוצה לקיים מקום הדוגל באידאולוגיה של אינטרס מוחלט. אך בתוך האינטרס הגמור הזה יש אמת נסתרת, נקודה אלוקית-משיחית שמכוסה בהרבה קליפות. אנשי סדום שואבים את הכח לדאוג לעצמם בצורה כה מוחלטת, דווקא מהרצון התקיף של ה' בקיום העולם. אם ה' רוצה בקיומי גם אני רוצה בו – ובכל הכוח. רצון זה נפל לקליפות והגיע לקיצוניות אותה ה' כבר לא רצה לסבול, אך את הכח שלהם לקחו אנשי סדום מהרצון של ה' בקיום האדם.

מתוך הרצון החזק הזה של אנשי סדום בקיומם, יוצאות בנות לוט הרוצות בקיום העולם. במעשה בנות לוט הבא לאחר החורבן והשבר, המזקק את הרצון לחיות זיקוק אחר זיקוק, מתגלה הרצון העז של ה' בקיום העולם.

שתי בנות לוט

במעשה זה אנו רואים שבנות לוט עושות זאת בצורה שונה אחת מהשנייה. הראשונה היא זו שיוזמת את המעשה, גם בשביל עצמה וגם בשביל אחותה; ואילו השנייה כביכול נגררת או מאשרת את מעשיה של הראשונה. הראשונה מבטאת את הדחף העז שיש לאדם לקיום העולם, האחרונה נותנת אישור לדחף, כאומרת שדחף ההישרדות הוא דבר טוב.

כפי שנכתב, מבנות לוט נולד המשיח. המשיח בא לגלות לעולם כולו עד כמה הרצון לחיות נובע מרצון ה' בחיי האדם. בתפילת עמידה אנו מתפללים 'רצה ה' בעמך ישראל', או בנוסח עדות המזרח 'תחפוץ בנו ותרצנו', אנו מבקשים מה' שייגלה את רצונו העז בנו. כאשר נרגיש שהרצון של ה' הוא זה שנותן לנו את הכח לחיות, נוכל להרגיש שרצון זה הוא טוב ונכון, ולא אינטרסנטי ואנוכי.

בנות לוט הרו מאביהם כאשר הוא היה לגמרי שיכור. בביאה זו לא הייתה כל מערכת יחסים זוגית, ואף לא הייתה שם מודעות של לוט למעשה. בנות לוט היו לגמרי ממוקדות במטרה של קיום העולם ואילו לוט עצמו היה שיכור. במערכת יחסים זוגית מתוקנת, בני הזוג מקבלים חום ואהבה אחד מהשני. בין לוט לבנותיו לא התנהל קשר של חום ואהבה, כל המעשה היה מלא בהתמסרות מוחלטת לרצון בקיום העולם.

דווקא בנות לוט, שגדלו במקום בו האנשים רוצים את עצמם בתקיפות גדולה כל כך, יכולות לשקף לנו את רצונו התקיף של ה' בקיומנו, ממנו נובע רצונו לחיות. דרך רצונם התקיף של בנות לוט מתגלה לנו הרצון התקיף של ה' בעולם, עד שיגיע משיח צדקנו שיגלה לעולם כולו עד כמה ה' רוצה בו.

